

Torah from Around the World

Iemand die een zieke bezoekt, neemt een zestigste deel van zijn lijden weg.

Wajikra Rabba 34

Sjabbat 13 april 2019 / 1 Niesan 5779, Sjabbat haGadol, Metsora, Wajikra/Leviticus 14:1 - 15:33

Tanach blz. 224 - 230

Haftara: Jechezkel/Ezechiël 36: 16 - 36

Tanach blz. 1112

vertaler: Paula Reisner

Commentaar: Rabbijn William Friedman, Fellow van het David Hartman Center en promovendus in Jodendom van de Oudheid aan de Universiteit van Harvard.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Aandacht schenken aan ons lichaam en onszelf

Welke rituelen helpen ons de overgang te maken van de ene ervaring naar de andere? Dobberen we slechts op het leven, en incasseren we de klappen ervan stoïcijns,

glijdend over de golven, en duwen we de natuurlijke kringloop van het leven naar de periferie van ons bewustzijn? Of nemen we de tijd om even halt te houden, te inventariseren, alles een plek te geven, en om vervolgens doelgericht en bewust verder te gaan? Dit zijn de fundamentele vragen die sidra Metsora ons ter beschouwing voorschotelt.

Wajikra/Leviticus 14-15 gaat over drie onderwerpen: (1) het reinigingsritueel van iemand die de diagnose **tsara'at** heeft (een huidconditie die traditioneel, maar waarschijnlijk incorrect, is geïnterpreteerd als 'melaatsheid'); (2) de diagnose en daaropvolgende maatregelen betreffende een huis dat is aangetast door schimmel; en (3) hoe te handelen in het geval van genitale afscheidingen, zowel normale als abnormale. Dit zijn de soort teksten, die de Hebreeuwse Bijbel terecht zijn reputatie schenkt van 'vleselijke' tekst, waarbij de aandacht voor lichamelijke details van het dagelijks leven gelijk is aan of groter dan de interesse voor theologische abstracties. In feite zijn het deze teksten die ons het meeste kunnen leren over hoe we het leven horen te benaderen.

Neem bijvoorbeeld de **metsora**, waar deze sidra zijn naam aan ontleent, iemand die is gediagnosticeerd, volgens de vorige sidra, met een huidziekte, en zeven dagen lang buiten de gemeenschap geplaatst wordt, mogelijk uit angst voor besmetting. Zij of hij is nu aan het herstellen. In tegenstelling tot een cultuur waarin een persoon van een medisch trauma herstelt en plotseling haar of zijn alledaagse leven weer moet oppakken, schrijft de Tora een ingewikkeld reïntegratie-proces voor, rijk aan symboliek en met een krachtige psychologische impact. Neem bijvoorbeeld de eis om twee vogels te nemen, één van hen te slachten, de levende vogel in het bloed van de dode vogel te dopen en de nu van bloed druipende vogel over een open veld weg te sturen. Chizkuni (rabbijn Chezkija ben Manoa, 13e eeuw) legt uit dat de **metsora** op een gevangen vogeltje leek, dat zeven dagen lang geïsoleerd was geweest en nu bevrijd werd om naar zijn gemeenschap terug te keren. Het bloed symboliseert duidelijk de sterfelijkheid van de **metsora** en het schampen langs de afgrond van de dood. Het naar buiten toe vormgeven van innerlijke gevoelens via symboliek is van cruciaal belang voor de doeltreffendheid van het ritueel.

Merk wel op, dat het ritueel zelf niet het einddoel van het proces is, maar het begin ervan symboliseert. De pas genezen **metsora**, gebaad en geschoren zodat hij/zij eruit ziet als een nieuwgeborene, keert weer terug naar de nederzetting, maar verblijft nog eens zeven dagen buiten zijn of haar tent. Het is niet mogelijk om onmiddellijk terug te keren naar het alledaagse leven na een levensbedreigende ziekte. Het uitstel om naar de eigen tent terug te keren veroorzaakt twee reacties. Ten eerste wordt de gemeenschap zich bewust van de geestesnood van deze persoon en wordt zo gedwongen om voor haar of hem te zorgen. Ten tweede wordt voorkomen dat het individu zich verbeeldt dat alles weer normaal is; dat de ervaring die zij of hij heeft doorgemaakt, kan worden genegeerd. In plaats daarvan stimuleert de

wachtperiode om er over na te denken, waarna de persoon zich nogmaals scheert en zo het verleden nog eens van zich af schudt en de stap maakt naar een nieuwe, optimistische toekomst als het haar weer aangroeit.

Het geniale van onze sidra ligt er ook in dat hij zich niet beperkt tot het abnormale. Zelfs het gewone en dat wat men kan verwachten is onderwerp van rituele voorschriften. Dat dwingt ons om onszelf te confronteren met het functioneren van ons lichaam en de gevolgen daarvan voor onze relaties met anderen. Alle mogelijke symbolische interpretaties zijn er gegeven waarom sperma en menstruatiebloed onrein zouden maken, met de belangrijkste dat er bij beide sprake is van een potentiëel verlies aan leven. Ik geef de voorkeur aan de benadering die in een andere context wordt toegeschreven aan de Farizeëen (Misjna Jadajiem 4:6): *lefi hibatan toematan*, oftewel 'hoe hoger de waarde, hoe groter de mate van onreinheid'. Daarmee wordt bedoeld dat er een lineaire verhouding is tussen de kostbaarheid en zeldzaamheid van iets en de onreinheid: hoe groter het eerste, hoe groter het laatste. Dat is vanwege het feit dat men voorzichtiger omgaat met waardevolle zaken, waardoor men onrein kan worden, omdat het onrein zijn het contact met heilige objecten, ruimten en andere mensen inperkt. Om die reden gaan we met zaken die onrein maken omzichtiger en bedachtzamer om.

Aan de hand van dit inzicht zien we dat een van de doelen van het onrein verklaren van sperma en menstruatiebloed is om ons bewustzijn hierover te verhogen, en de gewone lichaamservaringen die sperma en menstruatiebloed voortbrengen binnen een structuur te plaatsen. De Tora gaat ver om seksualiteit gescheiden te houden van heiligheid. Zij vereist bijvoorbeeld, dat priesters hun genitaliën op zo'n manier bedekken, dat ze niet per ongeluk zichtbaar worden in de Tempel. Omdat het hebben van seks tot gevolg had dat we voor één dag gescheiden zouden zijn van het heilige, betekende het dat een heilig volk er veel moeite voor deed om de seksuele ervaringen te reguleren. De Babylonische Talmoed (Berachot 21b) licht zelfs toe dat sommige rabbijnen voorzichtig waren om zich toegeeflijk uit te laten omtrent de hoeveelheid water, die een man kon zuiveren na een ejaculatie, opdat dit krachtige middel tot seksuele regulatie niet verloren zou gaan.

Ook menstruatie is een gezonde ervaring, die men niet simpelweg zonder er enige aandacht aan te besteden, hoort te ondergaan. Het vloeien van bloed, een leven dragende substantie, vereist aandacht en respect. De mogelijkheid van onreinheid door contact met dat bloed en door oppervlaktes die daarmee in contact zijn gekomen, maakt ons alerter op de aanwezigheid ervan. Ook hier voorziet de regelmaat van de menstruatie ons van de gelegenheid om seksualiteit te reguleren. Terwijl de Tora in onze sidra alleen beschrijft dat men onrein wordt door het hebben van seks tijdens de menstruatie, wordt dergelijke seks elders in de Tora expliciet verboden, en bij overtreding van dit verbod *kareet* voorgeschreven (d.w.z. uitsluiting, door God of door de

gemeenschap). Rabbi Meïr zag in de nadruk van de Tora op een maandelijks zevendaagse periode van seksuele onthouding een gelegenheid voor regelmatige seksuele verjonging; daarmee zou de verveling, die het resultaat is van te overvloedig bloot staan aan seksuele prikkels, tegengegaan worden. (Babylonische Talmoed, Nidda 31b)

Helaas heeft de verwoesting van de Tempel ons beroofd van de directe invloed van vele van deze rituelen. Desondanks structureren de menstruatiewetten nog steeds onze seksuele beleving. En hoewel de normen met betrekking tot ejaculatie sinds de rabbijnse periode officieel als buiten werking worden beschouwd, komen sommige joodse groeperingen ze nog steeds na; om te profiteren van de psychologische voordelen. Gaat het echter om ziekte, dan kunnen we niet langer de Tora-rituelen toepassen, maar moeten we in plaats daarvan hun wijsheid en intentie proberen te begrijpen en zien te achterhalen hoe we deze nog kunnen gebruiken. Wat voor rituelen zouden we moeten creëren rondom het herstel van ziekte? Hoe kunnen we gemeenschappen stimuleren te blijven zorgen voor diegenen die fysiek volledig hersteld zijn, maar wier psychologische herstel nog op zich laat wachten? En meer in het algemeen, hoe kunnen we ons meer bewust zijn van ons lichaam en het beter laten functioneren, zodat we gezonder en meer bewust leven? Bij het zoeken naar antwoorden op deze vragen - vragen waar we als mens niet om heen kunnen - kunnen de inzichten uit de Tora ons dienen als gids.